

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 6 Sayı: 24 Volume: 6 Issue: 24

Kış 2013

Winter 2013

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

PEPEE ÇİZGİ FİLMİNİN DİN VE DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
RESEARCH ON THE ANIMATED MOVIE "PEPEE" ACCORDING TO RELIGIOUS AND
VALUES EDUCATION

Bilal YORULMAZ*

Öz

İnsanlar, özellikle de çocuklar model alarak öğrenmektedir. Kültürlenme sürecinde çocukların modelleri anne-baba arkadaş ve öğretmenlerin yanı sıra çizgi film kahramanlarıdır. Hatta bazen çizgi film kahramanları diğer modellerden daha çok taklit edilebilmektedirler. Çizgi filmler çocuklar için en önemli eğitim araçlarından biri konumundadır. Bu araştırmada ülkemizde yayınlanan ve yerli bir yapımla olan Pepee çizgi filmi din ve değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda Pepee çizgi filminde İslam dininden soyutlanmış bir Türk kültürüne yer verildiği, fiziksel, sözel ve psikolojik şiddet kullanıldığı, filmin kahramanı Pepe'nin olumsuz karakter özelliklerine sahip olduğu ve model olduğu izleyicilere olumsuz örnek teşkil ettiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pepee Çizgi Film, Din Eğitimi, Değerler Eğitimi, Sosyal Öğrenme Kuramı.

Abstract

People, especially children, learn from observing others. Generally, the children's models are parents, friends, teachers, and even animated movies. Sometimes the animated movies have the strongest influence on children and can be one of education's most powerful tools. This research studies the animated movie "Pepee" according to religious and values education. Research of the movie exposes its portrayal of the Turkish culture without the influence of Islam. The movie includes physical, verbal, and psychological violent. The hero of "Pepee" serves as a model who leaves a negative influence on the audience.

Keywords: Animated Movie Pepee, Religious Education, Values Education, Social Learning Theory.

Giriş

Günümüzde en etkili ve en yaygın medya televizyondur. Televizyon kolayca ulaşılabilen bir araç olduğu için çocukların izleme alışkanlığını kazanması çok hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Televizyonun alışkanlık haline alması ise aileleri tedirgin etmektedir. (Şirin,

---

* Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü.

1998: 13-14) Veliler bu tedirginlikte haksız değillerdir. Ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre çocukların %77'si ders ve ödev yapmanın dışındaki vakitlerini televizyon izlemeye ayırmaktadır. Oyun oynamaya ayrılan süre ise sadece %11'dir. (Mete, 1999: 41) Bu kadar yoğun bir şekilde çocuğu kuşatan televizyon onun eğitiminde ve kültürlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Hatta bu rol bazen anne-baba-öğretmen ve sosyal çevrenin önüne geçebilmektedir. Televizyon bir eğitimci vazifesi edinmiş ve çocuklar farkına varmadan onlara bir dünya görüşü kazandırmaya başlamıştır. (Groombridge, 1976: 11) Televizyon, gündelik yaşamın bir unsuru haline geldiği için karşısında saatlerini geçiren insanların dünyayı anlamlandırmaları üzerinde uzun süreli etkiler oluşturmaktadır.(Mutlu, 1999: 97) Postman'a göre günümüzde kitaplar yardımcı kaynaklara dönüşmüştür ve eğitim içeriğinin esas taşıyıcısı televizyon programlarıdır. (Postman, 1994: 166)

Ülkemizde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre çocukların televizyonda en çok izledikleri programlar çizgi filmlerdir(%72). En çok sevilen çizgi filmler ise Tom ve Jerry (% 22.3), Buggs Bunny (% 17.9), Şirinler (% 9.9) ve Spider Man-Örümcek Adam (% 3.4)'dır. (RTÜK, 2006: 12)Her ne kadar bu çalışma 2006 yılında yapılmış ve günümüzde farklı çizgi filmler ekrana gelmekteyse de tablo aynıdır. Günümüzde de en çok izlenen programlar çizgi filmlerdir ve bunlar içerisinde büyük çoğunluğu yabancı yapımlar oluşturmaktadır.

Yurtdışından ithal edilen çizgi filmler ise birçok problemi de beraberinde getirmektedir. Bu problemlerden biri ithal filmlerin şiddet sahneleri içermeleridir. Hatta bu durumu ortaya koyan uç örnekler de bulunmaktadır. Örneğin "Hükümdar Peygamberler" adıyla ülkemizde piyasaya çıkan seride yer alan çizgi filmlerde kan dolu şiddet sahneleri yer almaktadır. (Yorulmaz, 2011: 263)Batıdan ithal edilen filmlerde yaşanan başka bir problem deTürk kültürüne aykırı örf, adet, gelenekler ile başka dinlere ait dua ve ibadet şekillerinin sergilenmesidir. (Yorulmaz, 2011: 264) Son olarak X-Men, Lion King, Little Mermaid gibi bazı yabancı çizgi filmlerde cinsellik ve şiddet içerikli bilinçaltı mesajlar bulunmakta ve bu mesajlar çocukların şahsiyet dengesini bozmaktadır. (Enderun, 2011: 157-158)

Yabancı kaynaklı çizgi filmlere alternatif olarak ülkemizde de çeşitli çocuk programları ve yerli çizgi filmler üretilmiştir. Bu çizgi filmlerin en başarılılarından biri de kuşkusuz Pepee adlı animasyon çizgi filmidir. Pepee yayınlandığı günden beri sevimliliğiyle sadece çocukların değil büyüklerin de gönlünde taht kurmuş bir karakter olmuştur. Pepee çizgi filmini yerli yapım olduğu, Türk halk dansları ve türkülerine yer verdiği, şiddet içermediği için olumlu bulan ve destekleyen insanlar olduğu gibi (Dilber, 13 Eylül 2012) Pepee'yi olumsuz bulup şikayet edenler de bulunmaktadır. Bu şikâyetler arasında "Pepe'nin sürekli küserek, yemek yemeyerek, huysuzluk ederek kendisini izleyen çocukları olumsuz etkilediği", (TRT, Pepe Artık Küsmesin, 13 Eylül 2012)"Pepe'nin kıskanç, bencil, düşüncesiz ve ukala olduğu"(Pepe Üzerine, 13 Eylül 2012) vb. bulunmaktadır.

Araştırmamız bu ikileme ilgili fikir üretmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı Pepee çizgi filminin din ve değerler eğitimi açısından yerini tesbit etmek, olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma "Kuram Oluşturma" (Grounded Theory) deseninde yapılacağından hipotezler ortaya koymak yerine aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

Pepee çizgi filminde İslam dinine ait unsurlar bulunmakta mıdır?

Pepee çizgi filminde batıl inanç içeren sözel ya da görsel iletiler var mıdır?

Pepee çizgi filminde farklı kültürlere ait unsurlar (dans, müzik, sembol) bulunmakta mıdır?

Pepee çizgi filminde şiddet unsurları bulunmakta mıdır?

Pepee çizgi filminde cinsellik unsurları bulunmakta mıdır?

Pepee çizgi filminin kahramanı Pepe'nin karakter özellikleri nelerdir?

Araştırmanın daha rahat anlaşılabilmesi için Pepee çizgi filmine ait bazı temel bilgilere yer vermek gerekmektedir. Pepee çizgi filmi 6 Haziran 2008 yılında TRT Çocuk kanalında yayın hayatına başlamıştır. Halen aynı kanalda hafta içi günde 4, hafta sonu günde 5 kere yayınlanmaktadır. (Pepee, 13 Eylül 2012)Eskişehir’de Düşyeri Çizgi Film Stüdyosu tarafından hazırlanmakta ve 3-6 yaş grubunu hedeflemektedir. Senaryosu; oyuncu Ayşe Şule Bilgiç’e, müzikleri anadolu rock şarkıcısı Ali Tufan Kırac’a aittir. (Pepee, wikipedia, 13 Eylül 2012)Pepee çizgi filminin baş karakterinin adı Pepe’dir. Pepe ilk başlarda kekeleyerek konuştuğu için bu ad verilmiştir.(İşte Pepee, 13 Eylül 2012)Çizgi filmin diğer kahramanları arasında Pepe’nin annesi, babası, dedesi, ninesi, kız kardeşi Bebe, zürafa arkadaşı Zulu, Zulu’nun 6 kardeşi, Maymuş, Köpüş, Kalış, kuzeni Şıla ve Şuşu (dış ses: Ayşe Şule Bilgiç) vardır.(Bilgiç, 18.06.2011) Her bölüm yaklaşık 7-10 dk. sürmektedir. Araştırmamızda aşağıdaki tabloda yer alan bölümler incelenmiştir:

1. ZULU’NUN DOĞUM GÜNÜ HALAYI	21. UÇ UÇ UĞURBÖCEĞİ
2. PEPE BANYO YAPIYOR	22. YEMEK YEMEK ÇOK GÜZEL
3. BENİM ANNEM GÜZEL ANNEM	23. PEPE’NİN ŞEKİLLERİ
4. BİR AŞAĞIDA BİR YUKARIDA	24. BENİM GÜÇLÜ KOCAMAN BABAM
5. ELİMİZDEKİLERİN KIYMAYINI BİLMELİYİZ,	25. PEPE İP ATLAMAYI ÖĞRENİYOR
6. EVCİLİK Mİ GOLCÜLÜK MÜ	26. ETRAFINDAKİ SARILARI BUL OYUNU
7. GERÇEK ARAKADAŞLAR BİRBİRLERİNİ ÜZMEZLER	27. PEPE HERKESİ KORKUTUYOR
8. PEPE ZEYBEK ÖĞRENİYOR	28. ZULU KAHVALTI HAZIRLIYOR
9. PEPE VE 6 KURBAĞA,	29. BENCİLLİK ÇOK KÖTÜ BİR ŞEYDİR
10. HANGİSİ KAÇ TANE OYUNU,	30. PEPE AĞLIYOR
11. ÇÖPLER ÇÖP KOVASINA ATILIR	31. PEPE’İN KULAKLARI
12. HOPHOP,	32. PEPE HORON TEPİYOR
13. PEPE MAYMUŞLA TANIŞIYOR.	33. KIŞIN HAVA ÇOK SOĞUK OLUR
14. PEPE KARATE YAPIYOR	34. PEPE KIRMIZI ARIYOR
15. MÜZİK YAPMAK UYUM İSTER.	35. PEPE İLE ZULU YARIŞIYOR
16. HIZLI YAVAŞ HAFİF AĞIR	36. İLKBAHAR YAZ SONBAHAR KIŞ
17. ÖNEMLİ OLAN OYUN OYNAMAK	37. PEPE TOPLAMACILIK OYNUYOR
18. PEPE TRAKYA KARŞILAMASI ÖĞRENİYOR	38. PEPE KARDEŞİNİ ÇOK SEVİYOR
19. PEPE UÇMAK İSTİYOR.	39. BİRLİKTEN KUVVET DOĞAR
20. UYUMAZSAK BÜYÜYEMEYİZ	40. KİTAP OKUMAK ÇOK GÜZELDİR

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden “Kuram Oluşturma” (Grounded Theory) kullanılmıştır. Kuram oluşturma yaklaşımında görüşme, gözlem ve dokümanlar (yazılı ve görsel) en çok kullanılan veri toplama yöntemleridir. Bu yaklaşım ile yapılan araştırmalarda doküman, gözlem ve görüşme verilerinden elde edilen kavramlar ve temalarla kuramın ilk işaretleri ortaya çıkar. Araştırmacı bu temalara ilişkin gözlemlerini topladığı ek verilerle sürekli olarak test eder. (Hancock, 9 Eylül 2012) Glaser ve Strauss bu sürece “sürekli karşılaştırmalı analiz” adını vermektedir. Bu süreçte araştırmacı kavramlar, temalar ve bunların ilişkilerine yönelik denenceler

geliştirir ve bu denencelerin açıklanmasına yardımcı olacak verilere ulaşmaya çalışır. Süreç sonucunda ulaşılan kavram ve temalar araştırmanın odağına ilişkin anlamlı bir açıklama ortaya koyar. Bu açıklama veriler temelinde ortaya çıkan kuramdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 76-77)

Veri Toplama Aracı

Kuram oluşturma yaklaşımında en çok kullanılan veri toplama araçları gözlem, mülakat ve doküman incelemesidir.(Yıldırım ve Şimşek, 2011: 76)Araştırmanın konusu bir çizgi film olduğu için en uygun aracın doküman incelemesi olacağı düşünülmüş ve Pepee çizgi filmine yönelik bir "içerik değerlendirme formu" oluşturulmuştur.

İçerik Değerlendirme Formu

Araştırmada Pepee adlı çizgi film doküman incelemesi yoluyla değerlendirilmiştir. Doküman incelemesi genellikle yazılı materyalleri kapsar. Fakat film, video, fotoğraf gibi görsel malzemeler üzerinde de kullanılabilir. Bu görsel malzemelerin araştırmacılara sunduğu bazı avantajlar da vardır. Bunlardan biri jest ve mimikler gibi sözel olmayan davranışların tespit edilmesini sağlamalarıdır. İkincisi aynı davranışı farklı zamanlarda ve tekrar tekrar izleme olanağı vermeleridir. Üçüncüsü tekrar edilmesi olanaksız olay ve olguların saptanmasına olanak vermesi ve sonuncu olarak başka araştırmacılar tarafından da kullanılabilmesidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 189)Bu son özellik sayesinde nitel araştırmada zaman zaman sorun olan bir araştırmanın tekrar edilebilirliği önemli ölçüde sağlanmış olur. (Marshall ve Rossman, 1999, 189)

Araştırmanın dokümanlarını Pepee çizgi filmleri içerisinde rastgele seçilen 40 bölüm oluşturmaktadır. Toplamda yaklaşık 100 bölüm yayınlanmış olan Pepee'den seçilen 40 bölümün araştırma için yeterli örnekleme oluşturduğu düşünülmektedir.

İçerik değerlendirme formu hazırlanırken literatür incelenmiş ayrıca ilgili bölümler ön bir çalışma olarak izlenmiş ve bu veriler doğrultusunda form hazırlanmıştır. Ayrıca formun hazırlanması sürecinde Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan "Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu Programlarda Yayımlanan Reklamın İçerik Analizi Araştırması" adlı çalışmanın değerlendirme formunda yer alan konumuzla ilgili maddelerden de istifade edilmiştir. Oluşturulan içerik değerlendirme formu din eğitimi alanında uzman bir araştırmacıya inceletirilerek son halini almıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizi önce toplanan verilerin kavramsallaştırılması, daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması, (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227) verilerin tanımlanması, kodlanması ve kategorileştirilmesi sürecidir. (Patton, 1990)

Araştırmada içerik analizi türlerinden tümevarımcı analiz kullanılmıştır. Tümevarımcı analiz kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla yapılmaktadır. (Miles ve Huberman, 1994)Tümevarımcı analizde öncelikli olarak rastgele belirlenen 40 Pepee çizgi filmi temin edilmiştir. Ardından temin edilen çizgi filmler araştırmacı tarafından izlenerek kodlanmış ve bu kodlamalar alanında uzman bir başka araştırmacı tarafından da incelenmiştir.

Ayrıca araştırma bulgularının değerlendirilmesinde içerik analizi türlerinden frekans analizine de başvurulmuştur. Frekans analizi birimlerin nicel olarak görülme sıklığını ortaya koymaktadır. Frekans analizi sayesinde sıklığa dayalı bir sınıflama yapılabilmekte, öğelerin önem ve etki dereceleri hakkında yorumda bulunulabilmektedir. (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 90) Nitel

verilerin bu şekilde sayısallaştırılmasıyla verilerin güvenilirliği artırılmakta, yanlışlık azaltılmakta ve veriler arası karşılaştırma imkânı sağlanmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 242-243)

Geçerlik ve Güvenilirlik

Nitel araştırmada geçerlik bilimsel bulguların doğruluğunu, güvenilirlik ise tekrarlanabilirliğini konu edinir.(Yıldırım ve Şimşek, 2011: 255) Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak üzere bazı tedbirler alınmıştır.

Araştırmanın iç geçerliliğini (inandırıcılığını) temin etmek için değerlendirme formu oluştururken literatürden ve araştırmanın konusu ile benzerlikler taşıyan çalışmalardan faydalanılmıştır. Ayrıca temalar ilgili kodları kapsayacak, ilgisizleri dışarıda bırakacak şekilde oluşturulmuştur.

Araştırmanın dış geçerliliğini (aktarılabirliğini) artırmak için araştırma süreci (araştırmanın metodu, veri toplama aracı, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması) ve bu süreçte yapılanlar ayrıntılı olarak aktarılmıştır.

Araştırmanın iç güvenilirliğini (tutarlılığını) artırmak için araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar uzman bir araştırmacı tarafından da kontrol edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Araştırmanın dış güvenilirliğini (teyid edilebilirliğini) artırmak için araştırmacı araştırma sürecini ayrıntılı biçimde tanımlamıştır. Ayrıca elde edilen ham veri ve kodlar başka araştırmacıların incelemesine imkân verecek şekilde muhafaza edilmektedir.

Genel olarak ise araştırmanın çizgi film gibi görsel ve tekrar izlenebilir bir materyal üzerinde yapılması araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmaktadır. İlgili bölümler herhangi bir araştırmacı tarafından tekrar izlenebilir ve veriler farklı araştırmalarda kullanılabilir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde belirlenen ana tema ve alt temalar çerçevesinde Pepee çizgi filmine yönelik bulgulara yer verilecektir. Alt temalar frekans analizi ile incelenecek ayrıca film bölümlerinden doğrudan aktarımlar da sunulacaktır. Aktarımlarda bölüm isimleri yerine araştırmacının ele aldığı bölümlere verdiği numaralar kullanılacaktır.

Pepee Çizgi Filminde Yer Alan İslam Dini İle İlgili Bulgular

TABLO 1		Var	Oran%	Yok	Oran%
Pepee çizgi filminde İslam dinine ait unsurlar	Günlük hayatta kullanılan dini ifadeler (bismillah, elhamdulillah, Allah yardımcın olsun vb.) ya da diğer sözel iletiler.	2	5	38	95
	Dini pratikler (namaz,oruç, abdest vb.)	0	0	0	0
	Dini semboller (cami, tesbih, seccade vb.)	0	0	0	0

Tabloda da açık bir şekilde görüldüğü üzere Pepee çizgi filminde İslâm dinine ait dini sembol ve pratiklere hiçbir bölümde yer verilmemektedir. Pepee'nin bütün bölümlerinde soyut bir mekan kullanılmakta, dolayısıyla sadece istenilen öğelere yer verilmektedir. Bu durumda ilgililerin tercihi dini sembol ve ibadetlere yer vermeme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Sözel ileti olarak ise sadece iki yerde dini ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan birinde Pepee hayretini ifade etmek için "Allah Allah" demektedir (Bölüm 1). Diğer bir bölümde ise dış ses olan karakter Şuşu, "Biz insanlar tek başımıza uçamayız. Yani vücudumuz uçmak için yaratılmamıştır. Kuşların vücudu ise uçmak için yaratılmıştır." diyerek uçmadığı için üzülen Pepe'yi ikna etmektedir.(Bölüm 19) Bu iki bölümün dışında ise aslında birçok imkân bulunmasına rağmen herhangi bir dini ifade kullanılmamıştır.

Pepee Çizgi Filminde Batıl İnanç İçeren Sözel-Görsel İletilerle İlgili Bulgular

TABLO 2		Var	Oran%	Yok	Oran%
Pepee çizgi filminde batıl inanç içeren sözel-görsel iletiler	sözel iletiler	0	0	40	100
	görsel iletiler	40	100	0	0

Pepee çizgi filminde sözel ileti olarak herhangi bir batıl inanca yer verilmemiştir. Fakat görsel olarak batıl inanç kapsamında değerlendirdiğimiz nazar boncuğu her bölümde Pepe'nin elbisesinin sol göğsünde bulunmaktadır. Ayrıca Pepe'nin genelde giydiği elbisesi ilk sezonla sonraki sezonlarda farklılaşmasına rağmen nazar boncuğu sonraki bölümlerde de kullanılmıştır. Hatta Pepe'nin bölüm konularına uygun olarak giydiği değişik elbiselerde de nazar boncuğu yerini korumaktadır. Örneğin Pepe'nin 14. bölümde giydiği karate elbisesinin sol göğsünde de yine nazar boncuğu vardır. Bu şekilde Pepee sözel olarak herhangi bir atfı yapmasa da görsel olarak bir batıl inancı pekiştirmektedir.

Pepee Çizgi Filminde Farklı Kültürlere Ait Unsurlarla (Dans, Müzik, Sembol) İlgili Bulgular

TABLO 3		Var	Oran %	Yok	Oran%
Pepee çizgi filminde farklı kültürlerle ait unsurlar (dans, müzik, sembol)	Yabancı (Batı, Uzak doğu)Medeniyetlere ait unsurlar	7	17,5	33	82,5
	Türk kültürlerine ait unsurlar	8	20	32	80
	İslam Medeniyetine ait unsurlar	0	0	0	0

Pepee çizgi filminde Batı ve Uzak Doğu medeniyetine ait kıyafet, dans, spor ve müziklerin yer aldığı görülmektedir. Örneğin 16. Bölümde Zulu'nun doğum günü partisi batı medeniyetinden öğelerle kutlanmaktadır. Doğum günü pastası ikram edilmekte, kutlamanın yapıldığı mekanın etrafını Noel'i andırır şekilde süslü çam ağaçları kuşatmaktadır. Ayrıca "Happy birthday to you" şarkısının melodisi kullanılmaktadır. 8. Bölümde Zulu Michael Jackson'ın geriye doğru ayaklarını sürüyerek yaptığı meşhur dansı ile bir İspanyol dansını yapmaktadır. 27. Bölümde ise Pepee, TV'de "V For Vendetta" adlı filmi izlemekte ve filmde yer alan maskeyi kullanarak arkadaşlarını korkutmaktadır. Uzak doğu medeniyeti ile ilgili de 8. bölümde bir Hint dansına yer verilmektedir. Ayrıca 4 bölümde Pepee karate yapmakta, karate kıyafetleri giymekte ya da arkadaşlarına karate oyunu oynamayı teklif etmektedir.(10, 14, 30 ve 40. bölümler)

Türk kültürüne ait unsurlar da Pepee'de sık sık karşımıza çıkmaktadır. Öncelikle her bölümün başlangıcındaki jenerik kısmında Türk bayrağı bulunmaktadır. Değerlendirme bu kısım hariç tutularak yapılmıştır. Pepe 1. bölümde halay çekmekte, 8. bölümde zeybek, 18. bölümde Trakya karşılaşması oynamakta, 31. bölümde "İlgaz Anadolu'nun Sen Yüce Bir Dağsın" ve "Hanımey" türkülerini söylemektedir. 22. bölümde Şuşu hanımey türküsünü söylerken Şila ile Pepe halay çekmekte, 32. bölümde ise Şuşu'nun söylediği "Çayelinden Öteye" türküsü eşliğinde horon tepmektedirler. 34. bölümde Pepe kırmızı renkli nesnelere ararken bir Türk bayrağı bulmakta ve bu sırada 10. Yıl Marşı çalmaktadır. Son olarak Pepe 6. bölümde milli takım forması giymektedir.

İslam medeniyetine ait unsurlara baktığımızda ise olumsuz bir tablo ile karşılaşmaktayız. İslam Medeniyetine ait unsurlara hiçbir bölümde yer verilmezken uzak doğu ve batı medeniyetine ait unsurlar (n=7) neredeyse Türk kültürüne ait unsurlar (n=8) kadar yer bulmuştur. Türk kültürü ise İslam Medeniyetinden soyutlanarak verilmiştir. Pepee çizgi filminin izleyici kitlesi çoğunlukla Müslüman ailelerin çocukları olduğu halde Uzak doğu ve Batı medeniyetine yapılan atıflar İslam Medeniyetinden esirgenmiştir.

Pepe Çizgi Filminde Değerleri (Sorumluluk, Adalet, Özgüven, Paylaşma vb.) Geliştirici İletilerle İlgili Bulgular

TABLO 4		Var	Oran %	Yok	Oran%
Pepe çizgi filminde değerleri (sorumluluk, adalet, özgüven, paylaşma vb.) geliştirici iletiler	Değerleri (sorumluluk, adalet, özgüven, paylaşma vb.) geliştirici sözel iletiler	6	15	34	85
	Değerleri (sorumluluk, adalet, özgüven, paylaşma vb.) geliştirici model almaya yönelik görsel iletiler	5	12,5	35	87,5

Pepee çizgi filmindeki altı bölümde değerleri geliştirici sözel iletilere yer verilmiştir. Bunlardan 7. bölümde Pepe ve Şıla dışladıkları Zulu'dan özür dilemektedirler. 8. bölümde ise Şuşu Pepe'ye "Seni Üzmek istemem ama yalan da söyleyemem" demektedir. Diğer dört bölümde ise Şuşu'nun Pepe'ye nasihatleri yer almaktadır. Bunlardan 39. bölümde Şuşu "Ne demiş atalarımız: Birlikten kuvvet doğar" diyerek Pepe ile Zulu'yu birlikte hareket etmeye davet etmekte, 40. bölümde ise "yalan söylemenin ne kadar kötü bir şey olduğunu biliyorsun" diyerek Pepe'yi uyarmaktadır. Şuşu'nun bazı nasihatleri ise Pepe'yi ve izleyicileri uygun olmayan niyet ve davranışlara da yöneltebilmektedir. Örneğin 12. bölümde Şuşu, "Pepe keşke onların balonuna binmesine izin verseydin. Sen de şimdi onların balonlarına binebilirdin. Sen bencilik edip balonu arkadaşlarıyla paylaşmadın. Oysa paylaşmak çok güzel bir şeydir." demektedir. Burada bencilliğin kötü bir şey olduğunu ifade etse de paylaşmadaki niyeti menfaat temeline bağlamaktadır. Yani salt iyilik için değil bir gün başkalarına muhtaç olunabilir düşüncesiyle ve karşılık bekleyerek iyilik yapma niyeti ön plana çıkarılmaktadır.

Değerlerin görsel olarak sunumu ise 5 bölümde yer almaktadır. Bunlardan 21. bölümde Şıla ve Pepe ilk gördüklerinde kovalayarak eziyet ettikleri bir yavru uğurböceğinin annesine kavuşmasına yardım etmektedirler. 28. bölümde Zulu, arkadaşları Şıla ve Pepe için fedakarlık yapıp kahvaltı hazırlamakta, 29. bölümde Pepe oyuncaklarını çevresindekilerle paylaşmaktadır. Fakat paylaştığı oyuncaklar verdiği kişilere hakaret gibi seçilmiştir. Pepe bir kelebeğe dambıl, bir sineğe sineklik vermektedir. Sonrasında sahip olduğu elmaları Şıla ve Zulu ile paylaşmayan Pepe, Şuşu'nun ikazı ve arkadaşlarının üzülp kendisini terk etmesi üzerine elmalarını paylaşmaktadır.

Pepe Çizgi Filminde Yer Alan Şiddet Unsurları İle İlgili Bulgular

TABLO 5		Var	Oran %	Yok	Oran%
Pepe çizgi filminde yer alan şiddet unsurları	Kahramanların kullandığı fiziksel şiddet (vurma, yaralama)	9	22,5	31	77,5
	Kahramanların kullandığı sözel şiddet (bağırma, hakaret etme)	6	15	34	85
	Kahramanların kullandığı psikolojik şiddet (küçümseme, dışlama, alay etme)	6	15	34	85

Pepee çizgi filminde fiziksel, sözel ve psikolojik şiddet unsurları yer almaktadır. Bunlar içerisinde en büyük oran fiziksel şiddete (n=9) aittir. Fiziksel şiddet unsurlarının yer aldığı bölümlerden 5. bölümde Pepe ajan olduğunu hayal etmekte ve hızla sürdüğü motosikletinden sağa sola ateş etmektedir. Hayalden gerçek hayata döndüğünde ise bisikletini beğenmemekte ve "pis bisiklet, sen çok yavaşsın" diyerek ona tokat atmaktadır. 39. bölümde de çadır kurmayı becerememekte ve sinirlenerek çadır çubuklarına tekme atmaktadır. 40. bölümde zıplayan bir balona binip arkadaşlarının kafasına vurmakta ve bazı bölümlerde (16. bölüm) sert bir şekilde arkadaşlarına kartopu atmaktadır.

Sözel şiddet unsurları ile ilgili de 6. bölümde Şıla ve Pepe'nin birbirlerine "evcilik" ve "golcülük" diye bağırmaları örnek gösterilebilir. 18. ve 25. bölümlerde de yine Şıla ve Pepe birbirlerine bağırılmaktadır. Ayrıca Pepe 8. bölümde Şuşu'ya "sen bakma git", 17. bölümde de yaptığı kuleyi yanlışlıkla yıkan kardeşi bebeğe "yaramaz bebe" diyerek bağırılmaktadır.

Sözel şiddette olduğu gibi psikolojik şiddet de 6 bölümde yer almaktadır. Bunlardan 7. bölümde Şıla ve Pepe Zulu'yu oyundan dışlamaktadırlar. 12. bölümde de Pepe, Şıla ve Zulu'ya balonunu vermeyerek onları oyundan dışlamaktadır. 17. bölümde Pepe, kardeşi bebenin yürüyüşünü taklit ederek onunla alay etmekte, "Bebe beni yakalayamaz" diyerek etrafında dönüp ve ona nanik yapmaktadır. Ayrıca bebeyi "Çok yaramaz hem de yürüyemiyor" diyerek küçükmektedir. Dedesi haydi yeni bir oyun oynayalım diyerek bebeyi sevindirince Pepe "sen küçüksün oynayamazsın" diyerek kardeşini oyundan dışlamaktadır. Pepe, 18. bölümde Şıla'nın etrafında dolanıp "Zeybek oynamayı unuttu" diyerek alay etmekte, 19. bölümde ise dedesinin balonu ile uçarken kuşlara nanik yapmaktadır.

Pepe Çizgi Filminde Yer Alan Cinsellik Unsurları İle İlgili Bulgular

TABLO 6		Var	Oran %	Yok	Oran%
Pepe çizgi filminde yer alan cinsellik unsurları	Cinselliği vurgulayıcı kıyafet görüntüleri içerir.	0	0	40	100
	Arkadaşlık ilişkilerinde cinsel çağrışımlar içerir.	0	0	40	100
	Fiziksel cinselliğe (sarılma, öpme) ait unsurlar içerir.	0	0	40	100

Pepe çizgi filminde incelenen bölümlerin hiç birinde cinselliği vurgulayan ya da çağrıştıran kıyafet ya da davranışa rastlanılmamıştır. Hatta bu tarz bir olumsuzluktan özellikle kaçınıldığı tespit edilmiştir. Örneğin 4. bölümde Şıla merdivenden yukarı tırmanmakta, eteği olmasına rağmen elbisesi cinsel çağrışım yapmayacak şekilde çizilmektedir. Aynı şekilde 23. bölümde Pepe ailesiyle sahile gitmektedir. Bu bölümde annenin kıyafetleri mayo yerine kolları ve sırtının üst kısmı açık bol bir elbise, alttada diz seviyesinde bir etek olarak belirlenmiştir. Dedenin şortu da göbük ile diz kapağı arasını örtecek kadar uzundur. 2. bölümde de Şıla elbiseleri ile düş almaktadır. Ayrıca anne ve babanın, ya da Şıla ile Pepe'nin fiziksel cinselliğe ya da cinsel çağrışımlara yol açabilecek hiçbir davranışı bulunmamaktadır. Pepee çizgi filminin bu bakımından son derece ilkeli bir yapım olduğu ortaya çıkmaktadır.

Pepee Çizgi Filminin Kahramanı Pepe'nin Karakter Özellikleri İle İlgili Bulgular

TABLO 7		Var	Oran %	Yok	Oran%
Pepee çizgi filminin kahramanı Pepe'nin karakter özellikleri	Huysuzdur	8	20	32	80
	İstediği yapılmadığı zaman küser	25	62,5	15	37,5
	Arkadaşları ile iddiaya girer ve çekişir, rekabet eder	6	15	34	85
	Yalan söyleme, israf gibi olumsuz davranışlar sergiler	4	10	36	90
	Pepe çizgi filminde diğer karakterler de pepenin küsmeye hareketini taklit etmekte ve bunu pekiştirmektedirler.	10	25	30	75

Tablodan da anlaşıldığı üzere Pepee çizgi filminin başkahramanı Pepe her ne kadar sevimli bir karakter olarak çizilse de aslında çocuklar açısından hiç örnek alınmaması gereken olumsuz bir karakterdir. Pepe'nin huysuzluk yapmadığı, küsmediği, arkadaşlarıyla rekabete girip çekişmediği

bir bölüm neredeyse yok gibidir. Sekiz bölümde Pepe huysuzluk yapmakta, kimi zaman yıkanmamak için yerlerde sürünmekte (2. bölüm), kimi zaman yemek yememek için (9. ve 22. bölümler), bazen de çeşitli sebeplerle (5, 8, 20, 37, 38. bölümler) huysuzlanmaktadır.

Pepe'nin en belirgin olumsuz davranışı ise küsmesidir. Bu küsme davranışını da kendine özgü bir şekilde ellerini göğsünde kavuşturup yüzünü havaya kaldırarak ve gövdesini yana çevirerek yapmaktadır. Pepe hoşuna gitmeyen bütün davranışlara ya da durumlara küserek karşılık vermektedir. Pepe çok basit durumlarda bile küsme davranışını göstermektedir. Örneğin halay çekmeyi bilmediği için (1. bölüm), Şila'yı yakalayamadığı için (4. bölüm), Zulu kadar iyi dans edemediği ve Zulu dans öğretmeyi teklif ettiği için (8. bölüm), kardeşi bebe yarışı kazandığı için (17. bölüm), Zulu, Şila'ya da zeybek oynamayı öğrettiği için (18. bölüm), kuşlar gibi uçamadığı için (19. bölüm), yemek yememek için (22. bölüm), Bebe babasına daha güzel şarkı yaptı diye (24. bölüm), Zulu gibi ip atlayamadığı için (25. bölüm), yüzünü yıkamak istemediği için (28. bölüm), Şila ip atlama oyunu oynamak istediği için (30. bölüm), Şuşu soğuk havada kalın elbiseler giymelerini istediği için (33. bölüm), kış mevsimini sevmediği için (36. bölüm), arkadaşları kitap okumayı oyuna tercih ettiler diye (40. bölüm) kolayca küsebilmektedir. Ayrıca Pepe sadece insanlara değil hayvan ve cansız varlıklara da küsmektedir. Bazı bölümlerde Pepe'nin bisikletine (5. bölüm), balonlara (12.bölüm), maymuna (13. bölüm), kuşlara (19. bölüm) ve balıklara (23. bölüm) küstüğü görülmektedir.

Diğer taraftan bu yerli yersiz küsme davranışı çizgi filmdeki diğer karakterler tarafından da taklit edilerek pekiştirilmektedir. Çoğunlukla dizinin ikinci kahramanı Şila, Pepe'nin küsme hareketini taklit etmekte, Pepe kadar yoğun olmasa da 8 bölümde Pepe gibi küsme davranışı göstermektedir. 19. bölümde ise kuşlar Pepe'nin küsme hareketini taklit etmektedirler. Sosyal-Bilişsel öğrenme kuramı bakımından meseleye bakıldığında Pepe'nin olumsuz davranışlarının izleyiciler üzerinde bırakacağı etki görülmektedir.

Pepe'nin bir diğer olumsuz karakteri sürekli rekabet eden, çekişen bir yapıya sahip olmasıdır. 16. bölümde Şila kendi payına düşen çuvalın daha ağır olduğunu söylerken Pepe bunu kabullenmek yerine hayır değil diyerek çekişmeyi ve bağırışmayı tercih etmektedir. 18 ve 21. bölümlerde de Pepe ile Şila çeşitli nedenlerle çekişirken, 25. bölümde bu çekişmelerini yarışmaya çevirmekte, bu kez de kimin kazandığı konusunda ihtilafa düşüp çekişmektedirler. Pepe diğer karakterlerle de çekişmeye ve rekabete girmektedir. Örneğin 24. bölümde kimin babasını daha çok sevdiği konusunda Bebe ile, 39. bölümde kimin daha iyi çadır kuracağı konusunda Zulu ile çekişmektedir.

Pepe'nin yalan söylediği iki, israf yaptığı iki bölüm bulunmaktadır. Bunlardan birinde Pepe Şila'ya hafif olan çuvalı verdiği yalanını söylemektedir.(16. bölüm) 40. bölümde ise okuma yazma bildiğini iddia ederek Şuşu'ya yalan söylemektedir. İsrarla ilgili de 2. bölümde 4 karakterin sırası ile yıkadıkları arada uzun süre geçtiği halde duştaki suyun kapatılmadığı görülmektedir. 29. bölümde ise Şila Pepe'nin ağaçtan düşürdüğü ihtiyaç fazlası olan elmaları etrafa saçmaktadır.

Sonuç

Pepee çizgi filmi yerli bir yapım olması, kültürel değerleri aktarmayı hedef edinmesi bakımından takdiri hak eden bir yapımdır. Ayrıca hiçbir bölümünde cinselliği çağrıştıracı herhangi bir söz, fiil ya da görüntüye yer verilmemesi de ikinci bir takdir sebebidir. Fakat Pepee'nin bu olumlu özellikleri yanında din ve değerler eğitimi açısından problemlilikleri de bulunmaktadır. Öncelikle Pepee'de verilen Türk kültürü İslam'dan soyutlanmış bir mahiyettedir. İslam dini Türk kültürüne şekil verdiği ve ayrılmaz bir parçası olduğu halde sanki yokmuş gibi davranılmış ve günlük hayatta kullanılabilecek bir çok dini ifade görmezden gelinmiştir. Bu görmezden gelme o kadar ileri boyuta varmıştır ki Uzak doğu ve Batı medeniyetine ait unsurlara Pepee'de yer verildiği halde bu tolerans İslam medeniyetinden esirgenmiştir.

Pepee çizgi filminde şiddet konusunda da hassas davranılmadığı görülmektedir. Filmde fiziksel şiddet hafif dozda verilmekte, sözel ve psikolojik şiddet ise başkahramanlar tarafından sıklıkla uygulanarak izleyenler açısından tehlikeli bir boyutta sunulmaktadır.

Yapılan incelemede çizgi filmin başkahramanı Pepe'nin istenmeyen özelliklere sahip bir karakter olduğu ortaya çıkmaktadır. Pepe huysuz, hoşlanmadığı bir durum ortaya çıktığında hemen küsen, bencil, rekabetçi, iddiacı ve muhteris bir karakterdir. Buradaki en büyük problem de bu kötü özelliklerin sevimli bir yüze sahip olan başkahramana ait olmasıdır. Ayrıca bu kötü davranışlar zaman zaman diğer karakterler tarafından da sergilenmekte ve izleyicilerin bu olumsuz davranışları pekiştirmesine sebep olmaktadır.

Albert Bandura'nın sosyal öğrenme teorisine göre insanlar- özellikle de çocuklar- en çok çevrelerinden görerek öğrenmektedirler. (Koç, 2006: 211) Model alınan karakterin yakın yaşlarda bulunması ve kurgusal bir karakter olması örnek almayı-takliti artıran unsurlardandır. (Rosekrans, 1967: 307) Bu iki özellik de Pepede bulunmaktadır. Pepe, hem izleyicilerle akran hem de kurgusal bir karakter olduğu için çocukların model alacağı etkili bir karakterdir ve çocukların davranışlarına yön verme gücü yüksektir.

Pepee çizgi filmlerindeki temel anlayış ise önce olumsuz davranışın sergilenmesi (Pepe'nin hemen küsmesi, huysuzlanması, çevresindekilere psikolojik ve sözel şiddet uygulaması) ardından Şuşu ya da diğer karakterlerin Pepe'ye nasihat ederek ya da alternatif bir yol bularak onu ikna etmesi ve kötü davranıştan Pepe'nin vazgeçmesi şeklindedir.

Hâlbuki bu usulde çocuk olumsuz davranışı güçlü bir öğrenme yolu olan model alarak öğrenme ile öğrenmektedir. Ardından verilen nasihat ise en zayıf öğrenme-öğretme araçlarındandır ve çoğu kez çocuk üzerinde etkili olmamaktadır. Bu durumda çocuk Pepe'den sadece olumsuz davranışı öğrenmekte ya da çevresindekilerin kendisi ile uzlaşmasını beklemektedir.

Bu şekilde olumsuz üzerinden olumlu davranışa gitme anlayışı aslında hiç gündemlerinde yokken çocukları küsme, bağırma, vurma, dışlama gibi olumsuz davranışlarla tanıştırmakta, saf zihinleri bulandırmaktadır.

Pepe çizgi filmlerinde dikkat çeken bir özellik ise müziğin merkezi bir konumda bulunmasıdır. Pepee'nin bütün bölümlerinde bir vesile ile mutlaka müzik kullanılmaktadır. Müziğin ve çeşitli melodiler kullanmanın eğitim-öğretimi kolaylaştırdığı bir gerçektir. Özellikle okul öncesi dönemde de kullanılması gerekir. Fakat Pepee çizgi filminde müzik eğitsel bir araç olarak kullanmanın ötesinde amaç halini almış görünmektedir. Hatta 15. bölümün adı "Müzik Yapmak Uyum İster" dir ve bu bölüm müzik eğitimi içermektedir.

Pepee çizgi filmi olumlu özellikleri bulunmasına rağmen genel yapısı düşünüldüğünde çocukların karakter gelişimi bakımından problemleri bir filmidir. Dolayısıyla yukarıda ifade edilen problemler giderilmediği sürece çocuklara izletilmesi sakıncalıdır.

Bu çizgi filmdeki olumsuzlukları ortadan kaldırmaya yönelik alınması gereken tedbirler şunlardır:

- Öncelikle Türk kültürü İslam dininden soyutlanarak sunulmamalıdır. Günlük hayatta kullanılan dini ifadeler filmde yer verilmelidir.
- Pepe'nin göğsünde bulunan nazar boncuğu kaldırılmalı ve benzeri batıl inançlara yer verilmemelidir.
- Müzik eğitsel bir araç olarak kullanılmalı, amaç haline getirilmemelidir. Ayrıca Türk kültürünün sadece halk dansları ve türkülerden ibaret olmadığı hatırlanmalıdır.

- Filmin kahramanı Pepe, olumsuz özelliklerden arındırılmalıdır. Pepe şu andaki olumsuz özelliklerinin tersi özelliklerle donatılmalıdır.
- Filmde yer alan fiziksel, sözel ve psikolojik şiddetle ilgili davranışlar kaldırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- BEVERLY Hancock, "An Introduction to Qualitative Research", (9 Eylül 2012'de girildi).
- BİLGİÇ, Ayşe Şule (18.06.2011). "Pepee İçin Oyunculuktan Vazgeçtim", *Star Gazetesi*.
- DİLBER, Yaşar. "Pepee ve Çizgi Filmlerin Çocuklar Üzerindeki Etkileri", <http://www.turkpd.com/corner-post.php?w=pepee-ve-cizgi-filmlerin-cocuklar-uzerindeki-etkileri> (Erişim: 13 Eylül 2012).
- ENDERUN, Mehmet Akif (2011). *Beyaz Perdenin Din Algısı*, İstanbul: Işık Yayınları.
- GROOMBRIDGE, Brian (1976). *Televizyon ve Toplum*, Aysel Usluata (çev.), İstanbul: İstanbul Reklam Yayınları.
- "İşte Pepee", Pepee.com.tr (Erişim:13 Eylül 2012)
- KOÇ, Gürcü (2006). "Sosyal Öğrenme Kuramı", Ayten Ulusoy (Ed.) *Gelişim ve Öğrenme içinde* (207-243), Ankara: Anı Yayınları.
- MARSHALL Catherine ve ROSSMAN, Gretchen (1999). *Designing Qualitative Research*, Thousand Oaks: Sage Publishing'den aktaran YILDIRIM VE ŞİMŞEK, (2011).
- METE, Mehmet Mete (1999). *Televizyon Yayınlarının Türk Toplumunu Üzerindeki Etkisi*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- MILES M.B. ve HUBERMAN, M.A. (1994). *An Expanded Source Book Qualitative Data Analysis*, London: Sage Publishing'den aktaran: YÜKSEL, Sedat (2011). "Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyelerinin Öğretmen Yetiştirme Sistemine İlişkin Düşünceleri", *KUYEB Dergisi*, C. XI, S.1, (2011), s. 179-198.
- MUTLU, Erol (1999). *Televizyon ve Toplum*, Ankara: TRT Yayınları.
- PATON, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation And Research Methods*, Newbury Park : Sage Publishing'den aktaran: Aile Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (1990). *Çocuklara Yönelik Programlar ve Bu Programlarda Yayınlanan Reklamın İçerik Analizi Araştırması*, Ankara.
- "Pepe Üzerine", http://www.kizlarsoruyor.com/uye/merakli_kedi/yazilar/pepe-uzerine.html (Erişim: 13 Eylül 2012)
- "Pepee", <http://www.trt.net.tr/trtcocuk/program.aspx?id=25> (Erişim:13 Eylül 2012).
- "Pepee", <http://tr.wikipedia.org/wiki/Pepee> (Erişim:13 Eylül 2012).
- POSTMAN, Neil (1994). *Televizyon: Öldüren Eğlence*, Osman Akınhay (çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- ROSEKRANS, Mary (1967). "Imitation in Children As A Function Of Perceived Similarity To A Social Model And Vicarious REINFORCEMENT". *Journal of Personality and Social Psychology*, S. 7, s. 307-315.
- RTÜK, "İlköğretim Çağındaki Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıkları Kamuoyu Araştırması", (Erişim: 13 Eylül 2012)
- ŞİRİN, Mustafa Ruhu (1998). *Televizyon Çocuk ve Aile*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- TAVŞANCIL, Ezel ve ASLAN, Esra (2001). *İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*, İstanbul: Epsilon Yayınları.
- "TRT Pepe Artık Küsmesin", <http://www.sikayetvar.com/sikayet/detay/1250103/trt-pepe-artik-kusmesin> (Erişim: 13 Eylül 2012).
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- YORULMAZ, Bilal (2011). *Sinema ve Din Eğitimi*, İstanbul: Işık Akademi Yayınları.